

HANDHAVINGSPLAN
PARTICIPATIEWET, IOAW,
IOAZ EN BBZ
2019-2022

Afdeling Ontwikkeling
Datum 21 januari 2019
Status

Inhoudsopgave

	Bladzijde
Samenvatting	3
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Leeswijzer	5
2. Achtergrond en kader	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Beleidskader hoogwaardige handhaving Participatiewet	6
2.3 Cirkel van naleving	6
2.4 Wettelijk kader	7
2.5 Gemeentelijke beleidskaders	8
3. Visie en uitgangspunten	10
3.1 Visie	10
3.2 Beleidsuitgangspunten en resultaten	10
4. Controleplan	14
5. Communicatie	17
5.1 Voorlichting	17
5.2 Wat is nalevingscommunicatie?	17
6. Verantwoording	18
6.1 Sisa verantwoording	18
6.2 Incidentele of meerjarige aanvullende uitkering	18
6.3 Activiteiten hoogwaardige handhaving	18
6.4 Beleidsverantwoording	18

Bijlage: Afkortingenlijst

Samenvatting

Hoogwaardige handhaving is erop gericht de bereidheid tot naleving van de verplichtingen in de Participatiewet, de wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw), de wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (Ioaz) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) te verhogen. Om dit te bereiken treffen we maatregelen op het gebied van voorlichting, controle, dienstverlening en claimbeoordeling. Het hoogwaardige karakter van het handhavingsbeleid stoelt op de gedachte dat het gelijktijdig toepassen van preventieve en repressieve maatregelen leidt tot een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden dat bereid is de regels na te leven.

Strategische visie

Handhaving kan een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale component binnen de strategische visie van de gemeente. Centrale doelstelling van het sociaal lokaal beleid is dat iedereen kan meedoen, ongeacht leeftijd, beperking, inkomen of afkomst. Zo zelfstandig en volwaardig mogelijk is de centrale doelstelling.

Essentieel onderdeel van de uitvoering van de Participatiewet is uitkeringen en re-integratiemiddelen effectief inzetten voor re-integratie en participatie in brede zin. Het uiteindelijke doel van handhaven is het bevorderen van de participatie van uitkeringsgerechtigden en het voorkomen van fraude.

Onze visie op het vlak van handhaving luidt als volgt:

Wij maken uitkeringsgerechtigden bewust van de gevolgen van hun handelen voor het recht op een uitkering. Fraude is een keuze. Wij bieden inwoners voorlichting en ondersteuning bij het maken van een andere keuze dan het plegen van fraude. De verantwoordelijkheid voor het maken van de keuze ligt bij de inwoner zelf. Wordt fraude gepleegd, dan vorderen we het teveel betaalde terug en leggen wij een boete op.

Uitgangspunten

Daar waar fraude is te voorkomen, zorgen we voor voorlichting en ondersteuning.

Wordt fraude gepleegd, dan zorgen we voor strikte aanpak hiervan.

In dit kader hanteren wij de volgende uitgangspunten:

1. Uitkeringsgerechtigden begrijpen de verplichtingen die zijn verbonden aan een uitkering en ondernemen zelf actie bij twijfel of onduidelijkheid;
2. We treffen preventieve maatregelen ter voorkoming en ontmoediging van misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen;
3. We treffen repressieve maatregelen ter vermindering van oneigenlijk gebruik en misbruik van uitkeringen;
4. Verhoogde inzet op (risicogestuurde) controle en opsporing;
5. Bij fraudesignalen ondernemen we direct actie;
6. Specialistische handhaving kopen we in;
7. Handhaving verdient zich terug;
8. Voldoende financiële middelen voor inzet handhavingsinstrumenten.

Te bereiken resultaten

Op basis van voormelde uitgangspunten komen we tot de volgende resultaten, die we gedurende de looptijd van dit beleidsplan willen realiseren:

1. Communicatie zo breed mogelijk en waar nodig op maat;
2. Vergroten spontane nalevingsbereidheid door uitkeringsgerechtigden;
3. Minder fraude met Participatiewet, Ioaw, Ioaz en Bbz uitkeringen;
4. Controle op maat;
5. Vergroten pakkans fraude.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het is aan de gemeenten om handhaving vorm te geven en aandacht te geven aan het vergroten van de nalevingsbereidheid door uitkeringsgerechtigden. Met dit beleidsplan geven we voor de komende jaren richting aan hoogwaardig handhaven, waarbij ruimte is voor maatwerk, zowel bij preventie als bij repressie.

1.2 Leeswijzer

De opbouw van dit beleidsplan is als volgt. In hoofdstuk 2 schetsen we de landelijke en lokale kaders voor hoogwaardige handhaven. Hoofdstuk 3 bevat de visie die we de komende jaren uitdragen, wat we willen bereiken en welke uitgangspunten we hierbij hanteren. Hoofdstuk 4 beschrijft het controleplan c.q. de handhavingsinstrumenten die we inzetten gebaseerd op de visie-elementen uit het beleidskader. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de communicatie en in hoofdstuk 6 staat hoe de verantwoording plaatsvindt.

2. Achtergrond en kader

2.1 Inleiding

Het bestrijden van fraude en misbruik is belangrijk vanwege de directe financiële belangen, die ermee gemoeid zijn. Het gaat immers om de terugvordering van overheidsgeld, dat onterecht is uitbetaald. Daarnaast speelt het effect dat fraude en misbruik heeft op de legitimiteit van het stelsel een belangrijke rol. Blijft misbruik ongestraft, dan wordt die legitimiteit ondermijnd. Het handhavingsbeleid stelt daarom centraal dat fraude niet mag lonen.

In dit handhavingsplan (hierna: plan) wordt onder fraude verstaan: het verwijtbaar niet naleven van de inlichtingenplicht. In dat geval is er sprake van ten onrechte ontvangen bijstand. Dit bestraffen we met het opleggen van een boete en terugvordering van het fraudebedrag.

Het niet naleven van arbeids- en re-integratieverplichtingen is geen fraude. Neemt niet weg dat dit wel gevolgen heeft voor de uitkering, in die zin dat een maatregel overeenkomstig de afstemmingsverordening wordt opgelegd. Concreet leidt dit tot een verlaging van de uitkering gedurende een bepaalde periode.

In dit plan heeft hoogwaardig handhaven niet alleen betrekking op het voorkomen van bijstandsfraude. Gedurende de looptijd van dit plan richten we ons met hoogwaardig handhaven op het vergroten van de naleving van alle aan de uitkering verbonden verplichtingen door de uitkeringsgerechtigde.

2.2 Beleidskader hoogwaardige handhaven Participatiewet – Ioaw – Ioaz – Bbz 2019 – 2022

Het Handhavingsplan 2019- 2022 sluit aan bij de wijze van handhaving uit de voorgaande jaren. De kern van het beleid blijft bestaan uit de vier visie-elementen uit de cirkel van naleving (zie volgende paragraaf). Feit blijft dat handhaven te maken heeft met goed en tijdig informeren, een goede inrichting van de dienstverlening aan de uitkeringsgerechtigde, vroegtijdige detectie om verdere schade te beperken en het daadwerkelijk sanctioneren als het toch fout gaat.

2.3 Cirkel van naleving

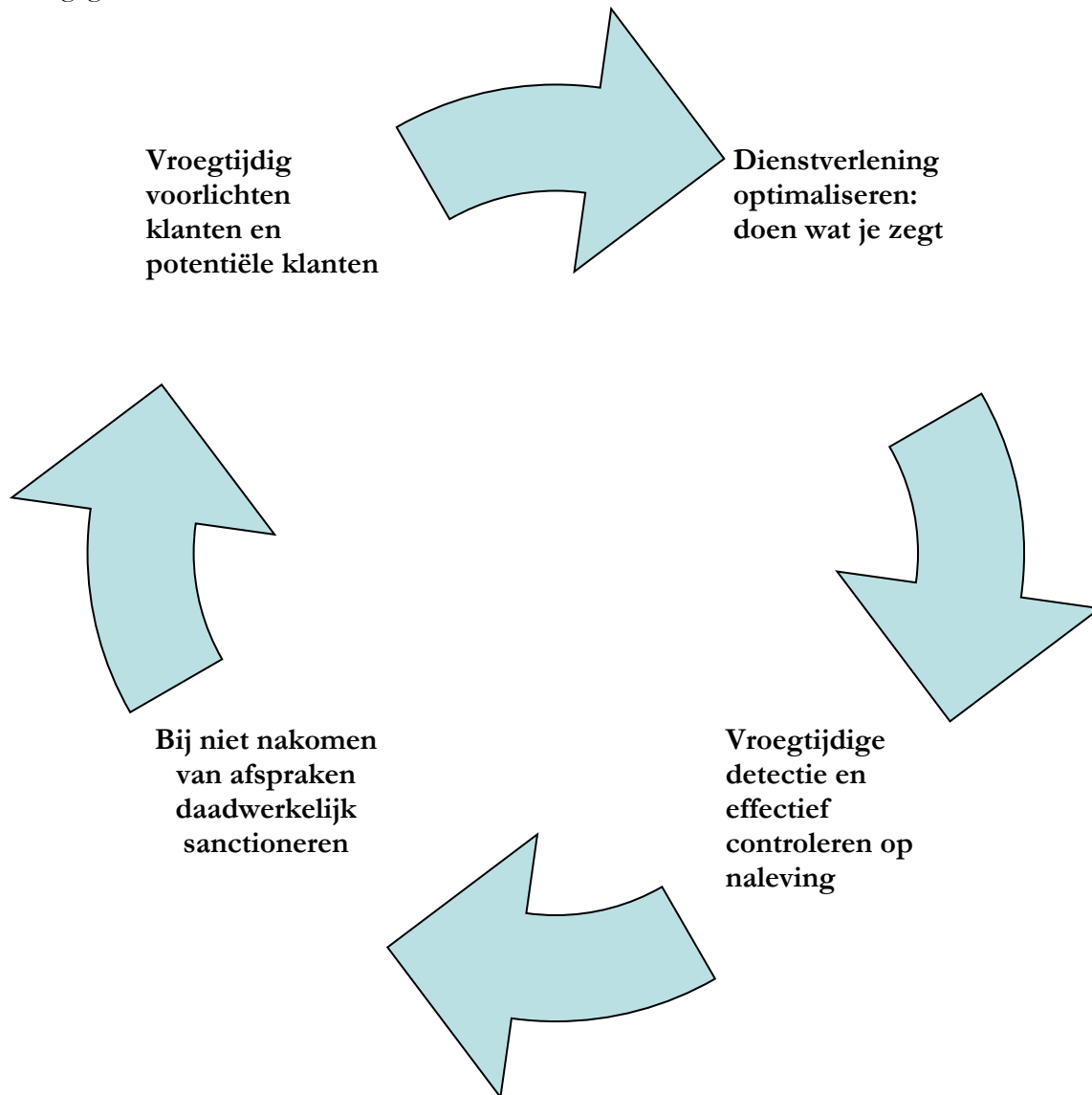
Bij hoogwaardige handhaving wordt een cirkel van elementen ontwikkeld die gezamenlijk de zogenaamde **cirkel van naleving**¹ vormen. Die cirkel bestaat uit preventieve en repressieve elementen. Deze benadering heeft als doel om de spontane nalevingsbereidheid te bevorderen. Dit kan door:

- a) De uitkeringsgerechtigde goed te informeren over zijn rechten en plichten;
- b) De klantgerichtheid van de dienstverlening te optimaliseren. Dit betekent afstemmen van de informatieplicht op het klantprofiel: niet overvragen als dit niet nodig is;
- c) Adequaat en snel op basis van risicoprofielen te onderzoeken of de uitkeringsgerechtigde zijn verplichtingen nakomt, bij periodieke en incidentele rechtmatigheids- en re-integratieonderzoeken en/of naar aanleiding van tips of signalen;

¹ Uit Werkwijzer Handhaving rechtmatigheid en arbeidsverplichting Divosa maart 2013

- d) Daadwerkelijk te sanctioneren bij verwijtbare gedragingen;
- e) Daadwerkelijk terug- en in te vorderen.

Hieronder staat de cirkel van naleving, waarin de samenhang tussen de visie-elementen is weergegeven.

2.4 Wettelijk kader

Voorschriften in de Participatiewet, Ioaw, Ioaz

Handhavingsverordening

In artikel 8b van de Participatiewet en artikel 35, eerste lid, aanhef en onder b, van de Ioaw en Ioaz is voorgeschreven dat de gemeenteraad in het kader van het financiële beheer, bij verordening regels stelt voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand alsmede van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet. Aan dit voorschrift is voldaan via de handhavingsverordening.

Huisbezoeken

Als de gemeente twijfelt aan de woonsituatie van een klant, moet de gemeente die twijfels eerst proberen weg te nemen door administratief onderzoek of een gesprek met de klant. Als de twijfels daarna blijven bestaan kan de gemeente een huisbezoek verrichten. Artikel 53a van de Participatiewet en artikel 14 van de Ioaw en Ioaz geven gemeenten handhavingsmogelijkheden als de klant weigert aan huisbezoeken mee te werken. Zo kan het weigeren van een huisbezoek gevolgen hebben voor (de hoogte van) de uitkering als de gemeente aantoonbare reden heeft om te twijfelen aan de woonsituatie van de klant. Tevens biedt de wet de ruimte voor gemeenten om het huisbezoek in te zetten als verificatiemiddel.

Fraudewet

Op 1 januari 2017 is de aangepaste Fraudewet in werking getreden, waarin uitspraken van de Centrale Raad van Beroep een wettelijke basis hebben gekregen. Hierdoor wordt er bij het opleggen van een boete onder meer gekeken naar de ernst van de overtreding, de mate van verwijtbaarheid, de draagkracht van betrokkenen en de omstandigheden per geval.

Wet eenmalige gegevensuitvraag

Op grond van deze wet mogen de ketenpartners van belanghebbenden geen gegevens vragen, die binnen de keten al bekend zijn. Via Suwinet wordt toegang tot elkaars registraties gekregen. Deze toegang wordt beperkt tot de informatie, die de betreffende instantie nodig heeft. Het gaat hierbij om informatie uit systemen van de gemeenten, UWV, BRP, RDW, DUO en SVB.

2.5 Gemeentelijke beleidskaders

Sociaal lokaal beleid

In 2017 is het integrale beleidskader voor het hele sociaal domein door de raad vastgesteld met de notitie *Wij zijn Vught*. 'Iedereen kan meedoen, ongeacht leeftijd, beperking, inkomen of afkomst, zo zelfstandig en volwaardig mogelijk' is de centrale doelstelling.

De volgende punten zijn leidend voor beleid en uitvoering:

- Preventie als vertrekpunt;
- Waar kan in eigen regie;
- De eigen leefwereld staat centraal;
- Zo gewoon en zo dichtbij mogelijk;
- Met de juiste partners.

De rol van de gemeente hierin is die van verbinder, het effectief organiseren van oplossingen. Naast de gemeente hebben professionele partijen, vrijwilligersorganisaties en burgerinitiatieven een steeds grotere rol in het behalen van de centrale doelstelling: Iedereen in Vught doet mee. Het is daarmee geen puur gemeentelijke doelstelling, maar een doelstelling van iedereen die bijdraagt aan de samenleving in Vught.

Deze doelstelling en daarbij behorende uitgangspunten zijn leidend voor het gemeentelijk sociaal beleid.

Beleidsregels Rechtmatigheid Participatiewet Vught 2018

Deze beleidsregels stellen ten aanzien van de Participatiewet met name wetsinterpreterende regels.

Handhavingsverordening Participatiewet Vught 2019

In de handhavingsverordening zijn regels gesteld voor de bestrijding van het ten onrechte ontvangen van bijstand alsmede van misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet. Artikel 8b van de Participatiewet verplicht gemeenten tot zo'n verordening.

Beleidsregels terugvordering, invordering en verhaal Vught 2019

Deze beleidsregels stellen – ter invulling van een wettelijke bevoegdheid in navolging van het gestelde in de Handhavingsverordening – regels over terugvordering van teveel ontvangen uitkering bij schending van de inlichtingenplicht.

Afstemmingsverordening Participatiewet, Ioaw, Ioaz Vught 2018

In de afstemmingsverordening zijn regels gesteld voor het verlagen van de bijstand en de periode van de verlaging van de bijstand. Verwijtbare niet-nakoming van verplichtingen leiden tot maatregeloplegging overeenkomstig de regels van deze verordening.
Artikel 8 van de Participatiewet verplicht gemeenten tot zo'n verordening.

Beleidsregels bestuurlijke boete Vught 2019

Deze beleidsregels stellen – ter invulling van een wettelijke bevoegdheid in navolging van het gestelde in de Participatiewet artikel 18a – regels over waarschuwingen en de hoogte van de boete bij schending van de inlichtingenplicht en hoe om te gaan met verminderde verwijtbaarheid.

3. Visie en uitgangspunten

3.1 Visie

Het overgrote deel van onze uitkeringsgerechtigden houdt zich aan de regels. Een klein deel doet dat niet. Uitkeringsgerechtigden realiseren zich niet altijd dat een wijziging in hun persoonlijke situatie gevolgen kan hebben voor hun uitkering. Daarom wijzen wij uitkeringsgerechtigden erop bij twijfel of onduidelijkheid, contact op te nemen met de gemeente.

Wij willen voorkomen dat inwoners in de financiële problemen komen doordat zij kiezen voor fraude. Fraude heeft niet alleen tot gevolg dat het teveel ontvangen geld moet worden terugbetaald en er een hoge boete wordt opgelegd. Het terug te betalen bedrag en de boete leiden immers tot een fraudeschuld. Een fraudeschuld leidt niet direct tot een blokkade op schuldhulpverlening. Dit wordt per situatie bekeken (maatwerk). Ook kan de rechter bepalen om een fraudeschuld mee te nemen in een schuldhulpverleningstraject.

Wij willen stimuleren dat inwoners een betere oplossing kiezen dan het plegen van fraude. Wij willen hen helpen om de juiste keuze te maken.

De visie op het vlak van handhaving luidt als volgt:

Wij maken uitkeringsgerechtigden bewust van de gevolgen van hun handelen voor het recht op een uitkering. Fraude is een keuze. Wij bieden inwoners voorlichting en ondersteuning bij het maken van een andere keuze dan het plegen van fraude. De verantwoordelijkheid voor het maken van de keuze ligt bij de inwoner zelf. Wordt fraude gepleegd, dan vorderen we het teveel betaalde terug en leggen wij een boete op.

3.2 Beleidsuitgangspunten en resultaten

Daar waar fraude is te voorkomen, zorgen we voor voorlichting en ondersteuning. Wordt fraude gepleegd, dan volgt strikte aanpak hiervan. Daarbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

1. **Uitkeringsgerechtigden begrijpen de verplichtingen die zijn verbonden aan een uitkering en ondernemen zelf actie bij twijfel of onduidelijkheid.**
2. **Inzet preventieve maatregelen ter voorkoming en ontmoediging van misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen.**
3. **Inzet repressieve maatregelen ter vermindering van oneigenlijk gebruik en misbruik van uitkeringen.**
4. **Verhoogde inzet op (risicogestuurde) controle en opsporing.**
5. **Directe actie bij fraudesignalen.**
6. **Specialistische handhaving kopen we in.**

7. Handhaving verdient zich terug.

8. Voldoende financiële middelen voor inzet handhavingsinstrumenten.

Te bereiken resultaten

Op basis van voormelde uitgangspunten komen we tot de volgende resultaten, die we gedurende de looptijd van dit beleidsplan willen realiseren:

1. Communicatie zo breed mogelijk en waar nodig op maat;
2. Vergroten spontane nalevingsbereidheid door uitkeringsgerechtigden;
3. Minder fraude met Participatiewet, Ioaw, Ioaz en Bbz uitkeringen;
4. Controle op maat;
5. Vergroten pakkans fraude.

In de volgende paragrafen staat per uitgangspunt een nadere uitwerking.

A. Verplichtingen

1. Uitkeringsgerechtigden begrijpen de verplichtingen die zijn verbonden aan een uitkering

Door het juiste gebruik van communicatiemiddelen kan de uitkeringsgerechtigde uitleg worden gegeven over het hoe en waarom van verplichtingen, die zijn verbonden aan het recht op uitkering. Dit verhoogt de nalevingsbereidheid. Daarmee wordt ook voorkomen dat er onbewuste overtreding van regels plaatsvindt. Het is van belang om gericht te communiceren en de communicatie aan te passen aan het individu. Afhankelijk hiervan ligt het zwaartepunt van de communicatie bij het informeren (kennis), motiveren (houding) of activeren (gedrag). Uiteraard is ook een combinatie mogelijk.

Bij twijfel of onduidelijkheid is het de verantwoordelijkheid van de uitkeringsgerechtigde zelf actie te ondernemen en contact op te nemen met de klantmanager voor uitleg.

Naast de communicatie met het individu, communiceren we met de totale groep uitkeringsgerechtigden. Hiervoor maken we gebruik van crossmedia: communicatie via diverse kanalen.

B. Preventieve maatregelen

2. Inzet preventieve maatregelen

Aan de poort zijn we streng met als doel dat alleen inwoners, die dat echt nodig hebben, in aanmerking komen voor een uitkering.

Inwoners die te maken krijgen met de gemeente, informeren we over de gevolgen van het overtreden van de regels, die zijn verbonden aan het recht op een uitkering. Doel is ontmoediging van misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen door potentiële en huidige uitkeringsgerechtigden.

Voorkomen moet worden dat uitkeringsfraude onbewust en ongewild door onwetendheid of door een verkeerd verwachtingspatroon ontstaat. Daarom is het van belang om de uitkeringsgerechtigde al zo vroeg mogelijk te informeren over de rechten en plichten die aan het aanvragen en ontvangen van een uitkering zijn verbonden. Juiste en tijdige informatie is een noodzakelijke basisvoorwaarde voor een heldere handhavingspraktijk.

C. Repressieve maatregelen

3. Inzet repressieve maatregelen

Hoe eerder fraude wordt opgespoord hoe beter het is voor beide partijen. De schadelast voor zowel de uitkeringsgerechtigde als de gemeente blijft dan beperkt waardoor een langdurig invorderingstraject van ten onrechte ontvangen bijstand kan worden voorkomen.

Fraude mag nooit lonen. Bij iedereen die fraudeert of andere regels overtreedt vindt een boetebeoordeling plaats.

Bovendien gaat ook van repressie in de vorm van controlebeleving, pakkans en sanctionering een preventieve werking uit.

D. Controle en opsporing

4. Verhoogde inzet op (risicogestuurde) controle en opsporing

Aan de poort is de controle voldoende geborgd, maar ook nadat de uitkering is toegekend is controle noodzakelijk. Enerzijds om de controlebeleving hoog te houden en anderzijds om daadwerkelijke overtredingen vroegtijdig op te sporen.

Het is niet effectief om elke uitkeringsgerechtigde op dezelfde manier te controleren.

Risicogestuurde controles, waarbij gebruik wordt gemaakt van risicoprofielen, vormen een goede aanvulling op de signaalgestuurde controles. Zij dragen bij aan de controle op maat.

Hoe groter het risico, hoe hoger de prioriteit en hoe intensiever de controle. Door deze actieve aanpak wordt fraude eerder opgespoord waardoor de schadelast voor zowel uitkeringsgerechtigde als gemeente beperkt wordt.

E. Fraudesignalen

5. Directe actie bij fraudesignalen

Zodra een fraudesignaal binnenkomt, wordt actie ondernomen. Hiermee voorkomen we onnodig oplopen van de hoogte van de ten onrechte ontvangen uitkering en de boete. Ook voorkomen we hiermee langdurige invordering, wat belastend is voor degene die het betreft en voor de uitvoering.

F. Handhaving

6. Specialistische handhaving kopen we in

Wij kopen ondersteuning in bij het handhavingsproces. Echter, de regie en beslissingsbevoegdheid blijven bij de klantmanager.

Deze ondersteuning zetten we tevens in voor deskundigheidsbevordering van de klantmanagers. Inzet van specialistische handhaving gebruiken we bij intensieve huisbezoeken en confrontatiegesprekken. Daarbij geldt de voorwaarde dat de ingekochte expertise zorgt voor kennisoverdracht aan de klantmanagers door hen te betrekken bij de onderzoeken.

Bij fraudezaken, waarbij het fraudebedrag vermoedelijk de aangiftegrens sociale zekerheidsfraude overstijgt, wordt door of namens het college proces-verbaal opgemaakt en aangifte gedaan bij het Openbaar Ministerie.

7. Handhaving verdient zich terug

Handhaving draagt bij aan de participatie door uitkeringsgerechtigden. Door actief te handhaven, wordt de tijdelijkheid van het recht op uitkering vergroot. Hierdoor wordt minder budget besteed aan de kosten van uitkeringen. Aandachtspunt hierbij is dat wel moet worden geïnvesteerd in handhaving en hiervoor voldoende middelen beschikbaar moeten zijn.

G. Financiële middelen

8. Voldoende financiële middelen voor inzet handhavingsinstrumenten

In aansluiting op het uitgangspunt dat handhaving zich terug verdient, zullen voldoende financiële middelen beschikbaar moeten zijn om actief handhavingsbeleid te kunnen toepassen.

4. Controleplan

Zoals opgenomen in onze handhavingsverordening leggen wij in dit hoofdstuk vast hoe wij omgaan met controle aan de poort van de bijstand, de controle van de verplichtingen van een uitkeringsgerechtigde en de bijbehorende gegevenscontrole. Hiertoe zetten wij handhavingsinstrumenten in. Het doel van de controle is het vaststellen van de rechtmatigheid van de uitkering.

Handhavingsinstrumenten variëren van het verstrekken van voorlichtingsmateriaal tot de inzet van onderzoeksmiddelen. Bij de inzet van onderzoeksmiddelen (zoals buurtonderzoek en huisbezoek) dient de nodige zorgvuldigheid in acht te worden genomen. Proportionaliteit en subsidiariteit zijn daarbij belangrijke kaders. In dit hoofdstuk wordt uitgebreid ingegaan op de inzet van onderzoeksmiddelen.

Bij de inzet van handhavingsinstrumenten passen we maatwerk toe. Het is niet efficiënt en effectief om elke uitkeringsgerechtigde te controleren of voor elke uitkeringsgerechtigde dezelfde handhavingsinstrumenten in te zetten. Kennis van de uitkeringsgerechtigde en van het uitkeringsbestand zijn van essentieel belang voor het effectief inzetten van instrumenten.

Controle aan de poort

Juist de aantoonverplichting van de belanghebbende bij de aanvraag van een uitkering maakt dat het college zich ervan moet vergewissen dat de informatie die belanghebbende verstrekt betrouwbaar en verifieerbaar is. Een goed oog voor risico-gevoeligheid door de behandelend klantmanager is daarbij essentieel. Immers, een goed poortwachter voorkomt dat de bewijslast bij een eenmaal toegekende uitkering kantelt naar het college. Bij een eenmaal toegekende uitkering zal het college moeten bewijzen dat op enig moment geen recht meer op uitkering bestaat.

De klantmanager

De klantmanager moet handhavingsbewust en fraudealert zijn. Kennis van regelgeving en uitkeringsgerechtigde is van groot belang. Om de handhavingstaak goed te kunnen verrichten moet de klantmanager beschikken over de juiste kennis en vaardigheden. Alle medewerkers beschikken over voldoende basiskennis. Desalniettemin vindt periodiek deskundigheidsbevordering plaats.

De klantmanagers voeren periodieke hercontroles uit, waarvan de frequentie wordt bepaald door het risicoprofiel. Normaal gesproken zijn de bevoegdheden, die ontleend kunnen worden aan de Participatiewet en andere wetten, voor de klantmanager voldoende om onderzoek te kunnen instellen en bewijsmateriaal te verzamelen. In enkele gevallen kunnen extra bevoegdheden en vaardigheden nodig zijn. Hiervoor maken we gebruik van specialisten, die we inkopen.

De Participatiewet toezichthouder

Een aantal medewerkers is aangewezen als Participatiewet toezichthouder op grond van de Participatiewet. Deze medewerkers hebben verdergaande bevoegdheden in het opvragen van

gegevens. Bijvoorbeeld inzage in bedrijfsadministratie, inzage bij banken en inzage gegevens Marktplaats.nl.

De Fraudepreventiemedewerker

De klantmanager kan desgewenst de fraudepreventiemedewerker, vanuit diens expertise, vragen een kritische blik te werpen op de aanvraag, de aanleiding en de daarbij verstrekte stukken.

Een dergelijke ondersteuning door de fraudepreventiemedewerker vindt in de regel altijd plaats bij huisbezoeken, die noodzakelijkerwijs worden afgelegd. Dit betekent dat beiden gezamenlijk op huisbezoek gaan.

De inzet van de fraudepreventiemedewerker is gericht op kennisdeling en kennisoverdracht. Doel is de fraude-alertheid van de klantmanagers verder aan te scherpen. Tijdens het onderzoek komen er voor de klantmanager leermomenten aan bod. Hierin biedt de fraudepreventiemedewerker begeleiding.

De mate waarin de fraudepreventiemedewerker ingezet kan worden, is afhankelijk van het beschikbare budget. Jaarlijks wordt bezien hoeveel ruimte er is om deze specifieke deskundigheid in te schakelen.

Inzage in Suwinet

In het kader van de WEU is het mogelijk via Suwinet-Inkijk relevante gegevens over uitkeringsgerechtigden te raadplegen. Het gaat hierbij om informatie uit systemen van de gemeenten, UWV, BRP, RDW, DUO en SVB. Inzage hierin is vanwege privacyaspecten voorbehouden aan degene die belast is met vaststelling van het recht op uitkering. Zij krijgen alleen toegang tot Suwinet-Inkijk na ondertekening van een zorgvuldigheidsverklaring. Verschillende autorisaties zijn mogelijk. Deze zijn afhankelijk van de functie en werkzaamheden van de medewerker.

Bestandskoppelingen

Aan de hand van door gemeenten, SVB en UWV aangeleverde bestanden van lopende uitkeringen, worden met behulp van bestandskoppelingen veel samenloopsignalen binnengehaald. Alle hits worden onderzocht door de klantmanagers. Deze bestandskoppelingen worden voornamelijk door het Inlichtingbureau verricht, maar kunnen ook op verzoek van de gemeente of het RCF plaatsvinden.

Voor zover daaruit samenloop blijkt met inkomstenbronnen, die relevant zijn voor de bijstand, maar niet door belanghebbende zelf zijn aangedragen in het kader van zijn inlichtingenplicht, zal het uitkeringsrecht moeten worden herzien en worden teruggevorderd.

Wijziging- en inkomstenformulieren

Het uitgangspunt is dat de belanghebbende verantwoordelijk is voor het juist en tijdig aanleveren van gewijzigde omstandigheden. Dit heeft ertoe geleid dat belanghebbende een inkomstenformulier moet invullen als er sprake is van (gewijzigde) inkomsten. Zijn er andere aspecten aan de orde dan inkomsten die relevant zijn, dan dient een wijzigingsformulier tijdig te worden ingeleverd.

Klantmanagers hebben ook altijd aandacht voor eventuele wijzigingen tijdens gesprekken die ze voeren met de klant.

Risicogestuurde en signaalgestuurde controle

Risicogestuurde controle

Op basis van enkelvoudige of meervoudige risicoprofielen (profielen met meer dan één risicokenmerk) worden uitkeringsgerechtigden die aan het risicoprofiel voldoen geselecteerd. Het risicoprofiel bepaalt hoe vaak er gecontroleerd wordt.

Signaalgestuurde controle

Daarnaast houden wij uiteraard ‘oren en ogen open’ en zijn wij kritisch op andersoortige signalen. Ook is het mogelijk dat uitkeringsfraude telefonisch of schriftelijk gemeld wordt bij de gemeente.

Intensieve controle en opsporingsonderzoek

Intensieve controle

Een intensieve controle wordt uitgevoerd als het ingestelde signaalonderzoek onvoldoende duidelijkheid verschaft. Indien dat signaal onopgehelderd blijft dan kunnen diverse bronnen worden geraadpleegd. Te denken valt aan RDW, energiebedrijven, woningbouwcorporaties, zorgverzekeraars en dergelijke.

Opsporingsonderzoek

Van een opsporingsonderzoek is sprake als een onderzoek nodig is dat alleen kan worden gedaan door inzet van bijzondere opsporingstechnieken. Als dat het geval is zal hiervoor specifieke deskundigheid worden ingekocht.

Huisbezoek

Het huisbezoek kan worden ingezet bij een controle of onderzoek. Bij een huisbezoek gaat het om de bezichtiging van de woning zelf, de verschillende vertrekken, de inboedel en/of andere voorwerpen, met het doel de rechtmatigheid van de uitkering vast te stellen. Het huisbezoek is voor de uitkeringsgerechtigde het meest belastende middel bij een rechtmatigheidsonderzoek. Als er een minder belastend middel (bijvoorbeeld administratief onderzoek, gesprek met uitkeringsgerechtigde, waarneming), kan worden ingezet om de rechtmatigheid vast te stellen, moet een huisbezoek achterwege blijven. Een huisbezoek kan nooit zonder toestemming van de uitkeringsgerechtigde plaatsvinden. Het weigeren om mee te werken aan een huisbezoek kan consequenties hebben voor het recht op uitkering.

Terugvordering en boete

Als een uitkeringsgerechtigde geen of onvoldoende inlichtingen heeft verstrekt waarvoor er ten onrechte bijstand is verstrekt, dient dit te worden teruggevorderd. Tevens wordt er in deze gevallen altijd een boete beoordeeld. De hoogte van de boete wordt afgestemd op de ernst van de overtreding, de mate van verwijtbaarheid en de omstandigheden van het geval.

Indien er sprake is van opzet, kan er maximaal een boete van 100% van het benadelingsbedrag (=netto teveel betaalde uitkering) worden opgelegd. Bij grove schuld is dit 75%, bij normale

verwijtbaarheid 50% en bij verminderde verwijtbaarheid 25%. Daarnaast is de draagkracht van betrokkene van belang bij het bepalen van de hoogte van een boete.

Digitaal handhaven

Bij vermoeden van fraude maken wij gebruik van de mogelijkheden die het internet biedt, om nader onderzoek te doen. Ook gebruiken we informatie van internet ter verificatie. Voor het digitaal rechercheren geldt dat zo nodig specifieke deskundigheid wordt ingekocht.

5. Communicatie

5.1 Voorlichting

Heldere en gerichte voorlichting is belangrijk bij het voorkomen van onbedoelde fraude. Bij het terugdringen van bewuste regelovertreding, speelt het vergroten van de pakkansbeleving een belangrijke rol. Goede nalevingscommunicatie speelt in op beide aspecten. Het richt zich op voorlichting en op het samenspel tussen communicatie en dienstverlening: uitkeringsgerechtigden informeren én beïnvloeden door ze te bewegen tot coöperatief gedrag. Dit vereist dat de communicatie en dienstverlening vanuit de organisatie geloofwaardig zijn. Uiteindelijk leidt dit tot een sterker imago met een grotere nalevingsbereidheid tot gevolg.

5.2 Wat is nalevingscommunicatie?

Zoals gezegd richt nalevingscommunicatie zich op communicatie en dienstverlening.

Bij voorlichten en informeren gaat het om:

- Begrijpelijk geschreven brieven en regels;
- Betrouwbare en eenduidige informatie, in lijn met een consequente handelwijze;
- Vriendelijke toon, die acceptatie van de boodschap bewerkstelligt;
- Doseren van informatie; overkill werkt averechts;

Bij dienstverlening ligt de nadruk op:

- Geloofwaardig handelen om geloofwaardig te zijn;
- Coöperatief gedrag verkrijgen door respectvolle bejegening, snelle werkprocessen en perspectief bieden;
- Consequent handelen.

Goede nalevingscommunicatie betekent integratie van communicatie en dienstverlening.

Samen richten ze zich op het gewenste effect, zoals belonen in plaats van straffen, combineren van service met laten voelen van controle en het verzenden van collectieve boodschappen met een individueel karakter.

6. Verantwoording

6.1 Sisa verantwoording

Gemeenten moeten zich tegenover de minister van SZW verantwoorden over de (rechtmatige) uitvoering van de inkomensvoorzieningen middels de jaarlijkse Sisa (single information, single audit) in de jaarverslaglegging. De daarin genoemde lasten en baten van de inkomensvoorzieningen zijn onderdeel van de accountantscontrole. Deze toetst de rechtmatigheid en getrouwheid van de opgevoerde bestedingen en geeft daarop een verklaring af. De Sisa opgave en het daarbij afgegeven accountantsrapport zijn onderdeel van de jaarverslaglegging en worden definitief op het moment dat de raad deze heeft vastgesteld.

6.2 Procedurele beoordeling voor vangnetuitkering

Op de vangnetuitkering kan een beroep worden gedaan als er sprake is van een tekort op het inkomensdeel van de Participatiewet. Van het recht op een vangnetuitkering wordt afgeweken als blijkt het verslag van bevindingen van de accountant bestedingen in het betreffende jaar onjuist of onzeker zijn. Een van de effecten van het handhavingsplan is het borgen van rechtmatigheid van de uitvoering en dat is een van de vereisten van voor een positieve accountantsverklaring.

6.3 Activiteiten hoogwaardige handhaving

Op grond van artikel 2 van de Handhavingsverordening informeert het college jaarlijks de raad op welke wijze wordt voorzien in preventieve en repressieve maatregelen ter voorkoming en bestrijding van oneigenlijk en misbruik van bijstand en uitkeringen op grond van de Ioaw of Ioaz op basis van het beschikbare budget.

De raad wordt hierover geïnformeerd door het college via de P&C cyclus, via de reguliere informatievoorziening Sociaal Domein of zo nodig via een raadsinformatiebrief of -besluit.

6.4 Beleidsverantwoording

Het college legt jaarlijks aan de raad verantwoording af over de doeltreffendheid en de effecten van het re-integratie, handhavings- en armoedebeleid.

Bijlage: afkortingenlijst

Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BRP	Reglement Basisregistratie Personen van de gemeente Vught
Ioaw	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
Ioaz	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
RCF	Regionale Centra Fraudebestrijding
SVB	Sociale VerzekeringsBank
Weu	Wet eenmalige gegevensvraag werk en inkomen